

הלכות שקלים פרק א

ספר זמנים

לרבי משה ברבי מימון הספרדי

הלכות שקלים

עם מספרי ההלכות וחלוקת קטעים כפי המקור

עם כותרות וכותרות משנה

לפי מהדורת הרב יצחק שילת

פנימי ללימוד בבית המדרש עיון למחשבה

אלול תשפ"ו

מצוות הלכות שקלים

הלכות שקלים

מצות עשה אחת, והיא, ליתן כל איש מחצית השקל בכל שנה.

וביאור מצוה זו בפרקים אלו.

פרק א

מצוות השקלים

מצוות הנתינה והחייב בה

א.

מצות עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל מחצית השקל בכל שנה ושנה. ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב.

ושואל מאחרים, או מוכר כסות שעל כתיפו, ונותן מחצית השקל כסף, שנאמר "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט" וכו' (שמות ל"ג:ד').

ואינו נותנו בפעמים רבות, היום מעט ולמחר מעט, אלא נותנו כולו כאחת פעם אחת:

שיעורי כסף

ב.

מנין כסף האמור בתורה באונס ובמפתה ומוציא שם רע והורג עבד, הוא כסף הוא שקל הנאמר בכל מקום בתורה, ומשקלו שלש מאות ועשרים 320 שעורה.

וכבר הוסיפו חכמים עליו, ועשו משקלו כמשקל המטבע הנקרא סלע בזמן בית שני, וכמה הוא משקל הסלע? שלש מאות ארבע ושמונים 348 שעורה בינונית:

ג.

סלע היה ארבעה דינרין, והדינר שש מעין, ומעה היא הנקראת בימי משה רבינו גרה, ומעה היתה שני פונדיונין, ופונדיון שני איסרין, ופרוטה אחת משמונה באיסר.

נמצא משקל המעה, והיא הגרה - שש עשרה שעורות, ומשקל האיסר ארבע
שעורות, ומשקל הפרוטה חצי שעורה:

מטבע	יחס למטבע הבא	שעורות
פרוטה	1/8 איסר	1/2 שעורה
איסר	8 פרוטות	4 שעורה
פונדיון	2 איסר	8 שעורה
מעה/גרה	2 פונדיון	16 שעורה
דינר	6 מעה	96 שעורה
סלע	4 דינר	384 שעורה
דרכון	2 סלע	768 שעורה

ד.

ועוד מטבע אחר היה שם, שהיה משקלו שתי סלעין, והוא היה נקרא דרכון.
ואלו המטבעות כולן שאמרנו, וביארנו משקל כל אחד מהן, הן שמשערין
בהן בכל מקום, וכבר ביארנום כדי שלא אהיה צריך לפרש משקלם בכל
מקום:

שיעור מחצית השקל

ה.

מחצית השקל זו, מצותה שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן, אפילו היה
אותו מטבע גדול משקל הקודש.
ולעולם אינו שוקל פחות מחצי השקל שהיה בימי משה רבינו, שהוא
משקלו מאה ושישים שעורה: (160 = 320/2)

בזמן שהיה המטבע של זמן דרכונות - היה כל אחד ואחד נותן במחצית השקל שלו סלע, (384 שעורה)

ובזמן שהיה המטבע סלעין - היה כל איש נותן במחצית השקל שלו חצי סלע שהוא שני דינרין, (192 שעורה)

ובזמן שהיה המטבע חצי סלע - היה כל אחד ואחד נותן במחצית השקל אותו חצי הסלע. (192 שעורה)

ומעולם לא שקלו ישראל במחצית השקל פחות מחצי שקל של תורה:

החייבים

הכל חייבין ליתן מחצית השקל, כהנים, לויים וישראלים, גרים ועבדים משוחררים. אבל לא נשים ולא עבדים ולא קטנים.

ואם נתנו - מקבלין מהן.

אבל הגויים שנתנו מחצית השקל - אין מקבלין מהן.

קטן שהתחיל אביו ליתן עליו מחצית השקל - שוב אינו פוסק, אלא נותן עליו כל שנה ושנה, עד שיגדיל ויתן על עצמו:

זמן החיוב

השקלים אינן נוהגין אלא בפני הבית.

ובזמן שהמקדש קיים, נותנין את השקלים בין בארץ בין בחוצה לארץ, ובזמן שהוא חרב, אפילו בארץ ישראל אין נוהגין:

באחד באדר - משמעין על השקלים, כדי שיכין כל אחד ואחד מחצית השקל שלו, ויהיה עתיד ליתן.

בחמישה עשר בו - ישבו השולחניין בכל מדינה ומדינה, ותובעין בנחת. כל מי שיתן להם - יקבלו ממנו, ומי שלא נתן - אין כופין אותו ליתן.
בחמישה ועשרים בו - ישבו במקדש לגבות, ומכאן ואילך כופין את מי שלא נתן עד שיתן, וכל מי שלא יתן - ממשכנין אותו, ולוקחין עבוטו בעל כרחו, ואפילו כסותו:

כל מי שאינו חייב בשקלים, אף על פי שדרכו ליתן, או הוא עתיד ליתן - אין ממשכנין אותו.
ואין ממשכנין את הכהנים לעולם, מפני דרכי שלום, אלא כשיתנו מקבלין מהן, ותובעין אותן עד שיתנו: